

Amsterdam Studies

The Truth, the Whole Truth, and nothing but the Truth

Amsterdam Studies is a multi-lingual Internet forum for analyses on political, economic and cultural developments in Europe.

ISSN 1873-3042

Editor-in-chief: László Marác

Internet: www.federatio.org/amsterdamstudies.html

Email: lkmaracz@orange.nl

László Marác: Kan de EU de nieuwe uitdagingen wel aan?

Issue #25.

19 January 2007

Op 1 januari van dit jaar traden Roemenië en Bulgarije toe tot de EU. Het aantal leden van de Unie is hiermee op 27 gekomen. Over het algemeen is er enthousiast gereageerd op de jongste uitbreiding van de EU. De Finse eurocommissaris verantwoordelijk voor de uitbreiding, Olli Rehn sprak zelfs van een historische dag voor Europa. In de hoofdsteden Boekarest en Sofia werd er ook uitbundig feest gevierd, hoewel insiders goed beseffen dat ook deze omstrede uitbreiding eigenlijk te vroeg komt. Door het instellen van een lange lijst met overgangsmaatregelen die betrekking heeft op deze landen heeft de EU dit ook impliciet toegegeven. De toegetreden landen moeten tijdens hun lidmaatschap verder voorbereid worden op hun aanwezigheid in de EU. De uitbreiding van de EU heeft de Unie in een andere geopolitieke situatie gebracht. De geopolitieke mogelijkheden worden echter ondermijnd door het ontbreken van een echt Europees masterplan voor buitenlandsbeleid. Verder is het zeer de vraag of interne verdeeldheid binnen een land als Roemenië de nieuwe geopolitieke mogelijkheden niet eerder zullen ondermijnen dan versterken.

1. Andere geopolitieke grootheden

Voor het eerst in de recente Europese geschiedenis strekt de EU zich uit van de Atlantische Oceaan tot aan de Zwarte Zee. Hiermee is ook de geopolitieke situatie van de EU grondig veranderd. De EU grenst over de volle breedte aan Oekraïne en Turkije. Griekenland is voor het eerst binnen de EU over grond te bereiken. De rivier de Donau - naast de Rijn de belangrijkste waterweg in de westelijke helft van Europa - stroomt in zijn geheel op EU-territorium voor het zijn weg vindt naar de Zwarte Zee. Russische en Oekraïense schepen kunnen al op de Zwarte Zee worden gespot voor ze door de Bosporus de Middellandse Zee bereiken. Aan de andere kant van de Zwarte Zee ligt de roerige Kaukasus die van belang is voor de olie-doorvoer uit de Kaspische Zee. In zoverre is de opmerking van de verantwoordelijke euro-commissaris Olli Rehn "dat de toetreding van Roemenië en Bulgarije historisch is voor de EU" zeker op zijn plaats. Niet alleen in ruimte is de EU in omvang sterk gegroeid maar ook qua inwonertal heeft de EU nu een indrukwekkende omvang bereikt, namelijk bijna een half miljard.

De vraag is alleen wat de EU met zijn veranderende geopolitieke grootheden aan moet zonder dat het een echt buitenlandsbeleid voert dat gebruikt maakt van dergelijke geopolitieke grootheden. De Europese Conventie die voor een coherente buitenlandse politiek had moeten zorgen, is voorlopig buiten werking gesteld en veel op internationaal terrein hangt af van de vraag of de grote drie Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië overeenstemming kunnen bereiken.

2. Verdeeld Roemenië

Roemenië is op tal van punten verdeeld.

- Ten eerste is daar de tegenstelling tussen het westelijke gedeelte Transsylvanië en de regio's aan de andere kant van de Karpaten, Walachije en Moldavië. Het Transsylvaanse gedeelte heeft als onderdeel van het koninkrijk Hongarije tot aan de Eerste Wereldoorlog deel uitgemaakt van de Oostenrijks-Hongaars Dubbelmonarchie en is als zodanig vast verankerd geweest in de Europese civilisatie. De Roemeense gebieden aan de andere kant van de Karpaten hebben tot de onafhankelijkheid van Roemenië in de tweede helft van de 19de eeuw bij het Osmaanse Rijk behoord. Op tal van punten blijven er tegenstellingen tussen de gebieden aan deze en aan de andere kant van de Karpaten. De interne integratie van Roemenië zelf is nog niet afgerond.
- Ten tweede is de regio Timisoara, de hoofdstad van de Banaat economisch sterk in opkomst. Dit komt mede doordat in deze grensregio met Hongarije en Servië er veel Duitse investeringen hebben plaatsgevonden. De economische groei heeft er voor gezorgd dat Timisoara zich nu op het Westen richt en probeert deze regio aansluiting te vinden bij Centraal-Europa.
- Ten derde is er de relatie met buurland Moldova dat in het Interbellum bij Groot-Roemenië hoorde en nu een van de armste landen van Europa is. De hereniging van Roemenië met Moldova beschouwen de Roemenen als de correctie van een onrechtvaardige splitsing van het Moldovaans-Roemeense broedervolk.

Oekraïne en Rusland hebben in een eerder stadium te kennen gegeven hier niet aan mee te willen werken. Een deel van het territorium van Moldova, ten oosten van de rivier de Dnjester waar de meerheid Russen is, heeft zich inmiddels afgescheiden van de Moldovaanse republiek. Deze afscheiding is overigens internationaal niet erkend. Hoewel Roemenië de hereniging niet wil doordrijven, heeft het alle vier miljoen inwoners van Moldova het Roemeense staatsburgerschap aangeboden. Het ligt voor de hand dat deze straatarme Moldovanen hun heil in de EU zullen gaan zoeken met overlegging van hun Roemeense paspoort.

- Ten vierde is daar het enorme verschil tussen stad en platteland in Roemenië. Ongeveer veertig procent van de bevolking leeft op het platteland onder tamelijk primitieve omstandigheden. Op het Roemeense platteland wordt de paard- en wagen als vervoersmiddel nog regelmatig gebruikt. Met de invoering van de EU-standaards zal dat onvermijdelijk leiden tot een ontmanteling van het Roemeense platteland met alle gevolgen van dien.
- Ten vijfde zijn daar de spanningen met de grote etnische minderheden in Roemenië, de zigeuners en Hongaren. De zigeuners leven in heel Roemenië aan de periferie van de samenleving, hoewel een bovenlaag zich heeft verrijkt met criminele activiteiten. De Hongaarse minderheid wil culturele rechten. Dat de situatie tussen Hongaren en Roemenen gespannen blijft, blijkt maar weer eens uit het feit dat in november 2006 twee Hongaarse docenten van de Babes-Bolyai in Cluj-Napoca (Hong. Kolozsvár, Duits Klausenburg) zijn ontslagen omdat zij hadden aangedrongen op het feit dat de universiteit uitvoering zou geven aan het besluit van de universiteitsraad om tweetalige borden, Roemeens en Hongaars, op het terrein van de universiteit te plaatsen. Pikant detail is overigens dat Roemenië het euro-commissariaat voor meertaligheid in de persoon van Leonard Orban heeft gekregen. Dit euro-commissariaat is nieuw ingesteld en heeft tot doel om onder andere de taalrechten van minderheden te beschermen. Het ontbreken van tweetalige borden in de Roemeens-Hongaarse stad Cluj-Napoca is misschien een eerste klus voor eurocommissaris Orban.

3. Conclusie

Het is zeker waar dat de EU met de uitbreiding van Roemenië en Bulgarije voor nieuwe geopolitieke uitdagingen in het oosten is komen te staan. Hier speelt de relatie met Oekraïne en Rusland een belangrijke rol. Door het ontbreken van een masterplan voor de buitenlandse politiek van de EU en de interne zwakte van een nieuw lid als Roemenië valt te bezien of de historische toetredingsdag 1 januari 2007 een positief of negatief gevolg zal kennen.